

ગુજરાત રાજ્ય દર વર્ષે ખેલ મહાકુંભનું આયોજન કરે છે. તેમાં ભાગ લઈ પોતાની આવડતને બતાવવા માટે સૌ કોઈ આવે છે. શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓ પણ મોટી સંખ્યામાં આવે છે. આ વર્ષે આ કાર્યક્રમ રાજ્યના પાટનગર ગાંધીનગર ખાતે યોજવામાં આવ્યો. જેમાં ભાગ લેવા રાજ્યના જુદા-જુદા જિલ્લાઓમાંથી મોટી સંખ્યામાં શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓ આવી પહોંચ્યાં. આજે બધાં વિદ્યાર્થીઓ તેમના શિક્ષકો સાથે ઘ-જ પાસે આવેલા સેન્ટ્રલ વિસ્ટા ગાર્ડનમાં એકઠાં થયાં હતાં. બગીચામાં સૌ ભેગાં થઈને વાતે વળગ્યા હતા. શિક્ષકો પોતાના અનુભવોની આપ-લે કરતા હતા, જ્યારે વિદ્યાર્થીઓ પોતાના જિલ્લાની વાત કરતા હતા.

વાતની શરૂઆત કરતાં વિશ્વા બોલી : “હું કચ્છ જિલ્લામાંથી આવું છું. અમારું જિલ્લામથક ભુજ છે. અમારા જિલ્લામાં કુલ દસ તાલુકા છે. ગુજરાતના જિલ્લાઓમાંથી કચ્છ જિલ્લો પાકિસ્તાન સાથે સરહદ ધરાવે છે, જ્યારે ભારતના રાજસ્થાન રાજ્યને પણ અમારું રણ અડે છે. ગુજરાતના મોરબી, સુરેન્દ્રનગર, પાટણ અને બનાસકાંઠા જિલ્લાઓ પણ અમારા પડોશી છે.”

જ્યોતિ બોલી : “અમારો જિલ્લો ..... અને તેનું વડું મથક ..... છે. જિલ્લાના કુલ ..... તાલુકા છે. અમારા જિલ્લાની સરહદ ..... અને ..... રાજ્યોને સ્પર્શે છે. અમારા જિલ્લાની સરહદે ..... , ... , ... , ... અને ..... જિલ્લાઓ આવેલા છે.

શિક્ષક માટે : એકમમાં જ્યાં ‘જ્યોતિ બોલી :’ લખેલી વિગત છે ત્યાં વિદ્યાર્થીઓએ પોતાના જિલ્લાની માહિતી મેળવી અને ભરવાની છે. તેના માટે શાળામાં આપવામાં આવેલ સ્થાનિક સાહિત્યની પુસ્તિકાઓનો ઉપયોગ કરવો.

મારો જિલ્લો

આ સાંભળી થોમસ બોલી ઊઠ્યો :

“મારો જિલ્લો ડાંગ. મારો જિલ્લો વિસ્તારની રીતે જોઈએ તો ગુજરાતનો સૌથી નાનો જિલ્લો છે. તેનું ક્ષેત્રફળ ૧,૭૬૪ ચોરસ કિલોમીટર છે. તે સૌથી ઓછી વસતિ ધરાવતો જિલ્લો પણ છે. તેની વસતિ ૨,૨૬,૭૬૯ છે. ગુજરાતમાં આવેલાં જંગલોનો સૌથી મોટો ભાગ (૫૮.૫ %) મારા જિલ્લામાં આવેલો છે.”

જ્યોતિ બોલી : “અમારો જિલ્લો ગુજરાતના જિલ્લાઓમાં વિસ્તારની દૃષ્ટિએ ..... સ્થાન ધરાવે છે. તેનું ક્ષેત્રફળ ..... ચોરસ કિલોમીટર છે. તેની વસતિ ..... છે. રાજ્યના ..... % જંગલો અમારા જિલ્લામાં આવેલાં છે.

અમદાવાદ જિલ્લામાં રહેતી પરવીન બોલી : “સાબરમતી નદીને કિનારે મારું અમદાવાદ શહેર વસેલું છે. મારા જિલ્લામાં સાક્ષરતાનો દર ૮૬.૬૫ % છે. મારા જિલ્લામાં સીદી સૈયદની જાળી, કાંકરિયા તળાવ,

સાબરમતી રિવરફ્રન્ટ, ગાંધીઆશ્રમ જેવાં જોવાલાયક સ્થળો આવેલાં છે.”

આ સાંભળતાં જ જ્યોતિ બોલી : “અમારા જિલ્લામાંથી ..... અને ..... નદીઓ પસાર થાય છે. અમારા જિલ્લામાં આવેલ ..... અને ..... શહેરો આ નદીઓના કિનારે વસેલાં છે. અમારા જિલ્લાનો સાક્ષરતાદર ..... % છે. અમારા જિલ્લામાં ..... , ... , ... , ... જેવાં જોવાલાયક સ્થળો આવેલાં છે.

મૈત્રી બોલી : “હું જૂનાગઢ જિલ્લામાંથી આવું છું. જૂનાગઢમાં આવેલા ગિરનાર પર્વતનું દત્તાત્રેય ગુજરાતનું સૌથી ઊંચું શિખર ગણાય છે. ‘ઊંચો ગઢ ગિરનાર વાદળથી વાતું કરે’ – એ તો તમે સાંભળ્યું જ હશે.” મૈત્રીએ જ્યોતિની સામે જોયું એટલે જ્યોતિ બોલી : “અમારા જિલ્લામાં પણ ..... અને ..... પર્વત આવેલા છે.”

ગાંધીનગર જિલ્લાના ભાવિને કહ્યું : “મારા જિલ્લામાં અક્ષરધામ, મહુડી અને ધોળેશ્વર મહાદેવ જેવાં ધાર્મિક સ્થાનો આવેલાં છે.” તન્વી વચ્ચે બોલી : “હું મહેસાણા જિલ્લાની છું. મારા જિલ્લામાં મોઢેરા અને વડનગર જેવાં ઐતિહાસિક સ્થળો આવેલાં છે. મોઢેરાનું સૂર્યમંદિર તેમજ વડનગરનું કીર્તિતોરણ જાણીતાં છે.”

જ્યોતિ બોલી : અમારા જિલ્લામાં ....., ..., ..., ... અને ..... જેવાં ધાર્મિક સ્થાનો આવેલાં છે. જ્યારે ....., ..., ... અને ..... જેવાં ઐતિહાસિક સ્થળો આવેલાં છે.

કોઈ બોલે તે પહેલાં કૃષ્ણા બોલી : “મારો જિલ્લો નર્મદા. મારા જિલ્લામાં આવેલા નવાગામ મુકામે નર્મદા નદી પર બંધ બાંધવામાં આવ્યો છે. આ બંધથી રચાયેલ સરોવરનું નામ સરદાર સરોવર રાખવામાં આવ્યું છે. ત્યાં સ્ટેચ્યૂ ઓફ યુનિટીનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે.”

મારો જિલ્લો

આ સાંભળી જ્યોતિ બોલી : “અમારા જિલ્લામાં
પણ ..... નદી પર .....
સ્થળે બંધ બાંધવામાં આવ્યો છે.”

બનાસકાંઠા જિલ્લામાંથી આવેલ ધનરાજે કહ્યું : “મારા જિલ્લાના અમીરગઢ
તાલુકામાં જેસોર રીંછ અભયારણ્ય અને પાલનપુર તાલુકામાં બાલારામ અભયારણ્ય
આવેલું છે. જેસોર રીંછ અભયારણ્યમાં રીંછ, નીલગાય, દીપડા, શાહુડી, વગેરે જ્યારે
બાલારામ અભયારણ્યમાં રીંછ અને નીલગાય જોવા મળે છે.”

જ્યોતિ બોલી : “અમારા જિલ્લાના ..... તાલુકામાં
..... અને ..... તાલુકામાં
..... અભયારણ્યો આવેલાં છે. જેમાં મુખ્યત્વે
.....,
.....,
..... જેવાં પ્રાણીઓ
જોવા મળે છે.”

હરભજન બોલવા તૈયાર જ હતો,
તેણે કહ્યું : “હું સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાનો
વતની છું. મારા જિલ્લામાં આવેલ તરણેતર
ગામમાં ભરાતો મેળો ભારતમાં તરણેતરના
મેળા તરીકે ખૂબ જાણીતો છે. ભરત ભરેલી

છત્રીઓ સાથે મેળામાં ફરતાં યુવક-યુવતીઓ મેળાને માણતાં હોય છે.”

જ્યોતિ તરત જ બોલી : “અમારા જિલ્લામાં .....
મુકામે ..... નો મેળો ભરાય છે.”

પંચમહાલ જિલ્લાના દેવેન્દ્રએ કહ્યું : “મારા જિલ્લામાં મકાઈનો પાક સૌથી વધુ
લેવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત ઘઉં, ડાંગર, કઠોળ, મગફળી અને તમાકુ જેવા પાકો પણ
લેવામાં આવે છે.” દીપિકા તરત બોલી : “હું પોરબંદર જિલ્લામાંથી આવું છું. મારા
જિલ્લામાં સિમેન્ટ અને રંગ-રસાયણનો ઉદ્યોગ ખૂબ વિકસ્યો છે.”

આ સાંભળી જ્યોતિ બોલી : “અમારા જિલ્લામાં ..... નો પાક સૌથી વધુ લેવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત ..... , ... , ... જેવા પાક મારા જિલ્લામાં લેવામાં આવે છે. મારા જિલ્લામાં ..... અને ..... જેવા ઉદ્યોગો પણ વિકસ્યા છે.”

આટલું કરો :

- તમારા જિલ્લાનો નકશો મેળવી, તેમાં આવેલા તાલુકાઓની યાદી બનાવો.
- તમારા જિલ્લામાં થતાં વૃક્ષો અને પાકની યાદી બનાવો.
- વર્ષ : ૨૦૧૧ની વસતિ ગણતરી પ્રમાણે તમારો જિલ્લો રાજ્યમાં કેટલામું સ્થાન ધરાવે છે ? તમારા જિલ્લાથી વધુ વસતિ ધરાવતા અને ઓછી વસતિ ધરાવતા જિલ્લાઓની યાદી બનાવો.
- એકમમાં દર્શાવ્યા સિવાયના જોવાલાયક સ્થળોની યાદી બનાવો.
- તમારા જિલ્લામાં આવેલાં ધાર્મિક સ્થાનો અને ઐતિહાસિક સ્થળોની ચિત્રાત્મક માહિતી / ચાર્ટ તૈયાર કરો.
- તમારા જિલ્લામાં આવેલાં એકમમાં દર્શાવ્યા સિવાયના બંધ અને અભયારણ્યો વિશેની માહિતી એકત્રિત કરો.
- જિલ્લાના વિવિધ તાલુકાઓમાં ભરાતા અન્ય મેળાઓનાં સ્થાન અને તેની વિશેષતાઓ અંગેની માહિતી મેળવી ચાર્ટ તૈયાર કરો.
- તમારા જિલ્લામાં વિકસેલા ઉદ્યોગો અને તેમાં વપરાતા કાચા માલની વિગતો એકત્ર કરો.
- જિલ્લા પંચાયત અને તેના કાર્ય વિશે તમારા શિક્ષક પાસેથી માહિતી મેળવો.
- જિલ્લા પંચાયતનો વહીવટ કોણ-કોણ કરે છે ? એની વિગત મેળવો.
- તમારા જિલ્લાનો નકશો મેળવી તેમાં નીચેની વિગતો દર્શાવો.

- જોવાલાયક સ્થળો	- ધાર્મિક સ્થાનો	- ઐતિહાસિક સ્થળો	- બંધ
- અભયારણ્યો	- મેળો	- ઉદ્યોગો	
- સ્ટેચ્યૂ ઓફ યુનિટી વિશે તમારા શિક્ષક પાસેથી વધુ માહિતી મેળવો.

શિક્ષક માટે : આ એકમમાં આપવામાં આવેલ વિવિધ જિલ્લાની વિગતો માત્ર વિદ્યાર્થીઓ પોતાના જિલ્લાની વિગતો રજૂ કરતાં શીખે તે માટે આપવામાં આવી છે. પોતાના જિલ્લા સિવાય અન્ય જિલ્લાની જાણકારી વિદ્યાર્થીને સમજવાની કે યાદ રાખવાની જરૂર નથી. આ માટે તેને મૂલ્યાંકનનો ભાગ બનાવવાનો નથી.